

Delegationen för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål

Godkänd 16.9.2015

FÖRSÖKSDJURS VÄLBEFINNANDE

DEFINITION AV VÄLBEFINNANDE

Välbehållande är djurets upplevelse av det egna psykiska och fysiska tillståndet. Begreppet djurs välbehållande beskriver hur djuret mår, och det kan växla mellan bra och dåligt. Djurets välbehållande påverkas av djurets möjligheter att anpassa sig till händelser och förhållanden i omgivningen. Om anpassningen inte lyckas eller om djuret orsakas fortgående eller hård stress, påfrestning, beteendestörningar eller ohälsa, försämras djurets välbehållande. Välbehållandet hos försöksdjur påverkas av arvsmassan och eventuella ingrepp i den, av hälsotillståndet, livsmiljön och skötseln samt av försöksåtgärder.

BEDÖMNING AV VÄLBEFINNANDET

Försöksdjurens välbehållande kan bedömas med hjälp av de Welfare Quality®-principer¹ som tagits fram för bedömning av produktionsdjurs välbehållande och med hjälp av kriterier som preciserar dem. Principerna utgår från fem friheter men lyfter dessutom fram djurens positiva upplevelser som ett delområde som inverkar på välbehållandet.

Principer	Kriterier
God utfodring	1 Ingen utdragen hunger 2 Ingen utdragen törst
God livsmiljö	3 Komfortabel viloplats 4 Lämplig temperatur 5 Avsaknad av rörelsehinder
God hälsa	6 Inga skador 7 Inga sjukdomar 8 Ingen smärta på grund av åtgärder
Rationellt beteende	9 Uttryck för socialt beteende 10 Uttryck för andra beteendeformer 11 Bra relation mellan människa och djur 12 Positivt känslotillstånd

FÖRFINING

Försöksdjur bör få ha ett så bra liv som möjligt från att de föds till att de dör. Försöksdjuren kan bli tvungna att leva i en begränsad livsmiljö och kan i forskningssyfte bli utsatta för åtgärder som orsakar smärta eller lidande. Lagstiftningen förutsätter att de djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål tillfogas så lite smärta, lidande, ångest eller bestående men som möjligt. Försöksdjurens välbehållande tryggas genom en skyldighet till **Förfining (refinement)** som är en av **3R-principerna**^[1]. Förfining bör tillämpas när man föder upp och håller djur och genomför åtgärder som

¹ Welfare Quality®: <http://www1.clermont.inra.fr/wq/>

[1] 3R-principerna:

Ersättning (Replacement): användningen av djur ersätts med andra metoder alltid när det är möjligt

Begränsning (Reduction): så få djur som möjligt används

Förfining (Refinement): djuruppfödningen, skötseln och åtgärderna ska genomföras på bästa möjliga sätt

riktas mot djuret. Förfining innebär att man förebygger eller minimerar det lidande som djuret orsakas och aktivt främjar djurets välbefinnande.

<p>Metoderna för uppfödning, hållning och skötsel av djur bör kontinuerligt utvecklas så att de bättre beaktar djurets artspecifika behov i fråga om miljö och beteende.</p>	<p>Försöksåtgärderna bör planeras och genomföras så att djurets välbefinnande inte försämras eller så att det försämras i så liten grad som möjligt. Under den tid försöksåtgärderna pågår kan den stress som djuret upplever minskas genom att miljön berikas och skötseln ses över.</p>
<p>Kompetent personal, vars kunskaper och färdigheter upprätthålls genom fortgående utbildning</p>	<p>Kompetent personal, vars kunskaper och färdigheter upprätthålls genom fortgående utbildning</p>
<p>God livsmiljö: t.ex. en lämplig, tillräckligt rymlig, komportabel, mångsidig och trygg miljö med bomaterial som är lämpligt för arten och/eller inhysning, stimulerande föremål och sällskap av individer av samma art i fråga om sociala djur.</p>	<p>God försöksplanering och hantering av statistiska metoder: Val av den modell och de statistiska metoder för tillförlitliga resultat som är bäst med tanke på djurets välbefinnande. Tillförlitlig uppskattning av det antal djur som behövs och eliminering av bias (experimental bias).</p>
<p>God skötsel: t.ex. lämplig utfodring och vattentillgång, god hygien, tillräckligt tät uppföljning av djurens välbefinnande och behövliga färdigheter i djurskötsel. Djuren har en positiv och tillitsfull inställning till människor och är vana vid hantering och åtgärder.</p>	<p>Goda åtgärdstekniker: djuren hanteras och försöksteknikerna kontrolleras så att det går att välja de metoder som är bäst med tanke på djurets välbefinnande och undvika onödiga men. Åtgärderna är i möjligaste mån förknippade med sådana känslor som är positiva för djuret.</p>
<p>God hälsa: förhindrande av spridning av patogener och förebyggande av skaderisk</p>	<p>Förebyggande och lindring av smärta och lidande: Val av åtgärder som orsakar djuret så lite men som möjligt eller inga men alls. Vid behov användning av lämpliga metoder för sövning eller smärtlindring.</p>
<p>God uppfödning: beaktande av art- och stamspecifika behov och särskilda behov som genmodifiering orsakar vid avel och uppfödning av djur och vid uppföljning av djurens välbefinnande.</p>	<p>Beaktande av men som orsakas av arvsmassan: att förhindra att artificiella ingrepp i arvsmassan ska påverka djurens välbefinnande eller största möjliga reducering av sådan påverkan. Åtgärderna planeras så att den sammantagna effekten av de men som åtgärderna och arvsmassan medför inte blir för stor.</p>
<p>Användning av tidiga humana slutpunkter: byte av avelsdjur innan deras välbefinnande försämras, uppföljning av hur avkomman utvecklas och så tidig avlivning som möjligt om individen är i dåligt skick.</p>	<p>Användning av tidiga humana slutpunkter: val av slutpunkt för åtgärden och avlivningskriterier så att man får tillförlitliga resultat av försöket, att djuret orsakas så lite men som möjligt eller inga men alls och att olägenheten pågår så kort tid som möjligt.</p>
<p>Smärtfri död: djur avlivas med lämpliga metoder och på så sätt att djuret orsakas så lite lidande som möjligt.</p>	<p>Smärtfri död: djur avlivas med lämpliga metoder och på så sätt att djuret orsakas så lite lidande som möjligt, och det säkerställs att man får tillförlitliga resultat av försöket.</p>